

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นภูมิปัญญาพื้นฐานของชีวิตและสังคม เป็นภูมิปัญญาที่แพร่หลาย รับใช้ชีวิตและสังคมมาเป็นระยะเวลาเวลาราวนาน เป็นภูมิปัญญาที่มีส่วนสำคัญต่อการสร้างสรรค์ ชีวิตและสังคม ทั้งยังเป็นต้นเหตุของภูมิปัญญาของสังคมและประเทศชาติด้วย

เนื่องจากภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นภูมิปัญญาพื้นฐานของสังคม การศึกษาภูมิปัญญา ชาวบ้าน นักจากจะช่วยให้เข้าใจภูมิปัญญาพื้นฐาน เข้าใจชาวบ้านซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของ สังคมแล้ว ยังทำให้เข้าใจภูมิปัญญาของชาติได้ถูกต้องและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทั้งยังสามารถอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญานั้น ให้คงอยู่เป็นภูมิปัญญาของชนชนของชาติ สามารถรับใช้ชีวิตและสังคม สืบไป

การศึกษาภูมิปัญญาของชนชนโดยทางศึกษาได้จากการอบรมกรรมของชนชนนั้น เพราะ การสร้างสรรค์วรรณกรรมนักจากจะต้องใช้ภูมิปัญญาแล้ว วรรณกรรมยังเป็นสิ่งบันทึกภูมิ- ปัญญาของชนชนนั้นด้วย

ชนชนอุ่มกะเสานสงขลาเป็นชนชนที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน เป็นชนชนที่ สามารถสร้างสรรค์ภูมิปัญญาพื้นบ้านขึ้นรับใช้ชีวิตอย่างหลากหลาย ทั้งคติความเชื่อ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี คนตระ การละเล่นพื้นบ้านและวรรณกรรม

หากพิจารณาเฉพาะด้านการสร้างสรรค์วรรณกรรม ก็สรุปได้ว่าชาวบ้านแบบอุ่มกะเสานสงขลา ได้สร้างสรรค์วรรณกรรม โดยเฉพาะวรรณกรรมหนังตะลุงซึ่งเป็นวรรณกรรมที่ เค่นยิงของภาคใต้ ໄโนเป็นจำนวนมาก ดังแต่ศิลปะน่องมาตรฐาน

ปัจจุบันชาวบ้านแบบอุ่มกะเสานสงขลาได้สร้างสรรค์วรรณกรรมหนังตะลุงไว้เป็น จำนวนมาก การสร้างสรรค์วรรณกรรมดังกล่าวต้องอาศัยความรู้หรือภูมิปัญญาอย่างระดับ หลายด้าน ซึ่งภูมิปัญญาเหล่านี้มีปัจจัยอุปกรณ์ในวรรณกรรมหนังตะลุงทั้งสิ้น

วรรณกรรมหนังตะลุงของชาวบ้านແດນอุ่นทะເສາບສັງຂລາ ຈຶ່ງເປັນແຫ່ງມັນທີກຸນິ-
ປົງຈູາແຫ່ງສຳຄັນຂອງພະຍານແດນນີ້

ແນ່ງພະຍານແດນດຸມທະເສາບສັງຂລາ ໄດ້ໃຊ້ກຸນິປົງຈູາສ້າງສ໌ຮັກຕົກວຽກ
ຈຶ່ງຂ່າຍພັນນາຫຼືຈົດແລະສັງຄນໄວ້ເປັນຈຳນວນນາກ ແລະກຸນິປົງຈູາດັ່ງກ່າວເປັນກຸນິປົງຈູາທີ່ມີຄຸນຄ່າ
ຄວາມແກ່ກ່າວສົນສານເປັນອ່ານ່ອຍໆກໍ່ຕາມ ແຕ່ທັງໄມ້ມີການຮັບຮົມແລະຫິກຍາເຖິງກຸນິປົງຈູາດັ່ງກ່າວທີ່ເປັນ
ຮະບນ ຈຶ່ງໄມ້ສາມາຮອດຈະສົບສານກຸນິປົງຈູາອັນນີ້ມີຄຸນຄ່າແລ້ວນີ້ໄດ້ຍ່ານນີ້ປະສົງທີ່ກຳມັນ
ກຸນິປົງຈູານີ້ຮະກັກ ພາດຕອນ ສູງໝາຍ ຢ້ອງໄມ້ແພຣ່ຫລາຍເທົ່າທີ່ກວາະເປັນ ຈຶ່ງເປັນສິ່ງທີ່ນໍາເສີຍ
ຄາຍອ່ານ່ອຍໆ

ຜູ້ວ້າງສັນໃຈກຸນິປົງຈູາພະຍານ ສັນໃຈວຽກຄວາມຮັບຮົມ
ໜັງຕະຫຼາມແດນດຸມທະເສາບສັງຂລາ ຈຶ່ງສັນໃຈຮັບຮົມແລະຫິກຍາວິຊາກຸນິປົງຈູາພະຍານ
ແດນດຸມ
ທະເສາບສັງຂລາທີ່ປາກອູນໃນວຽກຄວາມຮັບຮົມໜັງຕະຫຼາມ ເພື່ອໃຫ້ຊັກເຫັນໄວ້ແລະສາມາຮອດສົບສານກຸນິ-
ປົງຈູາອັນນີ້ມີຄຸນຄ່ານີ້ສົບໄປ

ຄວາມມຸ່ງໝາຍຂອງການວິຊ້

1. ເພື່ອຮັບຮົມປະວັດຫຼືແຕ່ງວຽກຄວາມຮັບຮົມໜັງຕະຫຼາມແດນດຸມທະເສາບສັງຂລາ
2. ເພື່ອຮັບຮົມວຽກຄວາມຮັບຮົມໜັງຕະຫຼາມແດນດຸມທະເສາບສັງຂລາ
3. ເພື່ອວິເກຣະໜີກຸນິປົງຈູາພະຍານທີ່ປາກອູນໃນວຽກຄວາມຮັບຮົມໜັງຕະຫຼາມແດນດຸມທະເສາບ
ສັງຂລາ

ຄວາມສຳຄັນຂອງການວິຊ້

1. ທ່າໃຫ້ໄດ້ຮັບຮົມປະວັດຫຼືແຕ່ງວຽກຄວາມຮັບຮົມໜັງຕະຫຼາມແດນດຸມທະເສາບສັງຂລາໄວ້ເກີນ
ຮະບນ ເປັນປະໂຍ່ນຕ່ອກການສຶກຍາປະວັດຫຼືແລະພລົງນາຂອງປາກອູນພະຍານ ວັດນອຮຣນພື້ນບ້ານ
ແລະຄົດໜີວິທີຍາ

2. ທ່າໃຫ້ໄດ້ຮັບຮົມວຽກຄວາມຮັບຮົມໜັງຕະຫຼາມແດນດຸມທະເສາບສັງຂລາ ຈຶ່ງເປັນທຽບພາກ
ວັດນອຮຣນສຳຄັນໄວ້ເກີນຮະບນ ເປັນປະໂຍ່ນຕ່ອກການສຶກຍາວັດນອຮຣນພື້ນບ້ານ ແລະຄົດໜີວິທີຍາ

3. ທ່າໃຫ້ທຽບກຸນິປົງຈູາພະຍານແດນດຸມທະເສາບສັງຂລາ ສາມາຮອດອຸຽກຍໍສົບສານກຸນິ
ປົງຈູານີ້ ອັນຈະເປັນປະໂຍ່ນຕ່ອກການເຮືອນການສອນ ວິຊາວຽກຄວາມພື້ນບ້ານ ວິຊາຄົດໜີວິທີຍາ
ແລະການພັນນາຫຼືຈົດແລະສັງຄນ

4. เป็นประโยชน์ต่อการลงเล่นพื้นบ้าน โดยเฉพาะหนังตะลุงซึ่งเป็นการลงเล่นพื้นบ้านที่สำคัญและแพร่หลายยิ่งของภาคใต้

5. ทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาชาวบ้าน วรรณกรรมพื้นบ้าน และศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เกิดความคิดที่จะอนุรักษ์สืบสานสืบไป

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ ความคิด ความรู้สึกเข้าใจ ความสามารถจัดการทำ จัดการ ความสามารถสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ด้านจะเป็นประโยชน์ต่อชีวิตและสังคม

2. ชาวบ้านແດบคุ่นทะเลสาบสงขลา หมายถึง ผู้ที่เกิดและเจริญเติบโตในบริเวณคุ่นน้ำทะเลสาบสงขลา คือ อำเภอหวานนุน อัมกาอ่าไชยสน จังหวัดพัทลุง อำเภอหาดใหญ่ กลังงามคลองหนองไข่ป่า อำเภอเมืองสงขลา กลังอำเภอระสพสินธุ์ อัมกาอ์ตภูมิ อัมกายะโนด จังหวัดสงขลา และอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถเขียนชับรับรู้วัฒนธรรมพื้นบ้าน ແدبคุ่นน้ำทะเลสาบสงขลา และสามารถแต่งวรรณกรรมหนังตะลุงหรือแสดงหนังตะลุงได้

3. วรรณกรรมหนังตะลุง หมายถึง วรรณกรรมหนังตะลุงແدبคุ่นทะเลสาบสงขลา ได้แก่หนังตะลุงหรือเรื่องหนังตะลุงที่เป็นผลงานของชาวบ้านແدبคุ่นทะเลสาบสงขลา ซึ่งผู้วิจัยได้มาจากการและแบบบันทึกเสียง

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การวิจัยครั้งนี้จะวิเคราะห์ภูมิปัญญาชาวบ้าน ແدبคุ่นทะเลสาบสงขลาที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังตะลุงจากวรรณกรรมหนังตะลุงที่ผู้วิจัย สามารถจารวบรวมได้ดังเดียวกัน พ.ศ. 2528 จนถึงปี พ.ศ. 2538 จำนวน 96 เรื่องเท่านั้น

2. ข้อมูลที่เอกสารจะพยายามให้หลักแหล่งและมีคุณภาพ สามารถเป็นตัวแทนภูมิปัญญา ชาวบ้านແدبคุ่นทะเลสาบสงขลาได้ และในขณะเดียวกันสามารถจะเป็นตัวอย่างภูมิปัญญาในด้านนี้ ๆ ได้ ในกรณีที่ข้อมูลมีเนื้อหาอย่างเดียวกัน จะเลือกเสนอข้อมูลที่มีคุณภาพ คือ ไฟพระมหาสมก่อน ข้อมูลที่เสนอ จึงอาจจะซ้ำ คือ อาจจะเป็นข้อมูลจากการรวมเรื่องเดียวกันหรือเป็นผลงานของคนเดียวกัน

3. การวิจัยครั้งนี้จะเป็นการวิจัย เพื่อสรุปภาพรวมนาฏกฯ จะวิจัยจะเลือกในแต่ละ ประเด็น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านข้อมูล

1.1 ประวัติชาวบ้านผู้แต่งวรรณกรรมหนังตะลุงແสนบลุ่มทะເສາບສັງຄາ จำนวน 12 คน คือ 1. หนังกัน ทองหล่อ 2. หนังฉัน อรุณ 3. นายน้ำ ทิพย์วารี 4. หนังช่วง อินทสาร 5. นายวิสิต กำเนิดผล 6. หนังบุญธรรม เทอดเกียรติชาติ 7. หนังปกรณ์ ใจรัตน์ 8. หนังประทีน บัวทอง 9. นายเปลก มนตรี 10. นายพวง บุญราธน์ 11. นายวาร ชูสกุล 12. หนังฤกษา พุฒิวงศ์ จากเอกสารและการสัมภาษณ์

1.2 วรรณกรรมหนังตะลุงของชาวบ้านແสนบลุ่มทะເສາບສັງຄາ ที่มีการบันทึก แบบบันทึกเสียง และที่เป็นเอกสาร เท่าที่ผู้วิจัยสามารถจัดรวบรวมได้ จำนวน 96 เรื่อง ได้แก่

1.2.1 วรรณกรรมหนังตะลุงของหนังกัน ทองหล่อ จำนวน 10 เรื่อง คือ

- (1) แก้วกำเนง
- (2) ขอมคำ
- (3) คณในฝักรักในฝัน
- (4) จักรนรินทร
- (5) น้ำใจแม่เลียง
- (6) ผู้ชายไม่จริงผู้หญิงไม่แท้
- (7) พระทินวงศ์
- (8) ยอดกตัญญู
- (9) สั่งชีตปัชชัย
- (10) แสงแก้วแสงทอง

1.2.2 วรรณกรรมหนังตะลุงของหนังฉัน อรุณ จำนวน 43 เรื่อง คือ

- (1) ก้อนตะวันจะลับฟ้า
- (2) ภานเทพลวง
- (3) ครุฑานนก

- (4) ศัมภีร์คำ
- (5) คู่รักคู่แส้น
- (6) ชาตกรเหนืออเมฆ
- (7) จันແຍรัก
- (8) สำเนยลีกลับ
- (9) ดอกฟ้าละอองคิน
- (10) ตัชนีนา
- (11) แคนอภินิหาริย
- (12) ผูกตาหง
- (13) ภาษาพะระயุ
- (14) เทพธิดาคง
- (15) น้องแก้ว
- (16) นางในฝัน
- (17) พรสรารค
- (18) เพลิงพยาบาท
- (19) เพื่อนแก้วเมียขวัญ
- (20) มหาราชกำสรวล
- (21) นัจจุราเส่นกอล
- (22) นัจจุราษสาญน้ำผึ้ง
- (23) นัดดิกา
- (24) น่าแรมลพิน
- (25) ยอดกตัญญู
- (26) แรงอธิฐาน
- (27) ถูกหลงแม่
- (28) วงศ์ไฟรัตน
- (29) วงศ์อมรินทร
- (30) เพาพนัตรส้านนา
- (31) เพวตพัตรเวียงชาน
- (32) ธรรมรคบันดาล
- (33) สักกะกับความรัก

- (34) สามพื้นดองฝ่าแปด
- (35) สามงูกูญ
- (36) สายเสือดข้าตติยา
- (37) สายเสือดลีกสันบ
- (38) สิงหาราชกษัตริย์ศัก
- (39) ลุพวรรณิการ์
- (40) เตี้ยแวงรัก
- (41) แสงวาริน
- (42) อภินิหารย์พระสุริษาเทพ
- (43) อาครรพณ์สาวาท

1.2.3 วรรณกรรมหนังตะลุงของนายด้วง ทิพย์วารี จำนวน ๖ เรื่อง คือ

- (1) เกลือจิมเกลือ
- (2) งายสิงห์
- (3) ยอดกตัญญู
- (4) แวงสายเตือด
- (5) สิงหาราชใจสิงห์
- (6) หยกสิงห์ปากาศต

1.2.4 วรรณกรรมหนังตะลุงของหนังช่วง อินทสาระ จำนวน ๒ เรื่อง คือ

- (1) นางสาวกลิ่นพยอม
- (2) นางสาววาย

1.2.5 วรรณกรรมหนังตะลุงของนายอวิล กัมเนนิดผล จำนวน ๒ เรื่อง คือ

- (1) น้ำใจแม่
- (2) ฟ่องสมุทร

1.2.6 วรรณกรรมหนังตะลุงของหนังบุญธรรม เทอดเกียรติชาติ จำนวน ๒ เรื่อง คือ

- (1) ชีวิตปฏิวัติ
- (2) มิติมีคของมายา

1.2.7 วรรณกรรมหนังตะลุงของหนังปกรณ์ ไชยรัตน์ จำนวน ๔ เรื่อง คือ

- (1) คำชีวิต
- (2) จักรนรินทร์

(3) ตามแสงฟ้า

(4) แผ่นดินเดือด

1.2.8 วรรณกรรมหนังตะลุงของหนังประทีน น้ำทอง จำนวน 5 เรื่อง คือ

(1) กมในฝึกถ้าไม่ซักออกไม่เห็น

(2) ใจจำเป็น

(3) พัวแก้วเมียขวัญ

(4) งงเวียนชีวิต

(5) อาโนสังส์ศีลห้า

1.2.9 วรรณกรรมหนังตะลุงของนายแปลก มันตรี จำนวน 5 เรื่อง คือ

(1) กันเหนือคน

(2) หวานจริงไม่หนีความจริง

(3) ปัญหาชีวิต

(4) ปัญหาพรหม

(5) หลงชาติ

1.2.10 วรรณกรรมหนังตะลุงของนายพ่วง บุญราษฎร์ จำนวน 12 เรื่อง คือ

(1) คนดีครีเป่นดิน

(2) ตีอ่คำสาป

(3) นักรักนักรบ

(4) บุกแคนนหัศจรรย์

(5) บุญนำกรรมพา

(6) พระยุพาราชของปวงชน

(7) นารชีวิต

(8) ร่มโพธิแก้ว

(9) รักนิรันดร

(10) รักในเรือนกาล

(11) สามแผ่นดิน

(12) อุณรุท

1.2.11 วรรณกรรมหนังตะลุงของนายวร ชูสกุล จำนวน 1 เรื่อง คือ

(1) บำรุงแสงธรรม

1.2.12 วรรณกรรมหนังตะลุงของหนังสือพิมพ์ จำนวน 2 เรื่อง คือ

(1) มนต์คาถาบรรพ์

(2) ไօรสนอกนักลังก์

1.2.13 วรรณกรรมหนังตะลุงของชาวบ้านແດນอุ่นกะເສາບສັງຄາ จำนวน 2

เรื่อง คือ

(1) ນາກເກື້ອງຈອ จำนวน 100 ນາກ

(2) ນາກປາຍອໜ້ານກຳ จำนวน 50 ນາກ

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

จะศึกษาในขอบเขตต่อไปนี้

2.1 ประวัติชาวบ้านผู้แต่งวรรณกรรมหนังตะลุงແດນอุ่นกะເສາບສັງຄາ

2.1.1 ชาติภูมิ

2.1.2 การศึกษา

2.1.3 การเล่นหนังตะลุงและการเขียนบทหนังตะลุง

2.1.4 เทียรติคุณ

2.2 ภูมิปัญญาชาวบ้านແດນอุ่นกะເສາບສັງຄາທີ່ปรากฏในวรรณกรรมหนังตะลุง

2.2.1 ภูมิปัญญาด้านการใช้ภาษา

(1) ภูมิปัญญาด้านการใช้คำ

(2) ภูมิปัญญาด้านการใช้สำนวนໄວหาร

2.2.2 ภูมิปัญญาด้านการประพันธ์

(1) การเลือกใช้รูปแบบคำประพันธ์

(2) การเลือกใช้คำที่มีเสียงลึกซึ้งหรือที่เหมาะสม

(3) การใช้การบรรยายและการพรรณนาที่กระช้าและมีงบอกรนาฏกรรม

2.2.3 ภูมิปัญญาด้านการสอน

(1) กลวิธีสอน

(2) สิ่งที่สอน

2.2.4 ภูมิปัญญาด้านการสร้างอารมณ์ขัน

(1) กลวิธีสร้างอารมณ์ขัน

2.2.5 ภูมิปัญญาด้านอื่น ๆ

- (1) ภูมิปัญญาด้านความเชื่อ
- (2) ภูมิปัญญาด้านการตัดและต่อเรื่อง
- (3) ภูมิปัญญาด้านการใช้สัญลักษณ์
- (4) ภูมิปัญญาด้านการประยุกต์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดเกณฑ์ และค่าเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นที่จะวิจัยจากแหล่งเอกสาร แหล่งต่าง ๆ
2. สำรวจและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างชาวบ้านเด่นอุ่นทะเลสาบสงขลาโดยใช้เกณฑ์ดังนี้
 - 2.1 เป็นผู้เกิดและเจริญเติบโตในและเด่นอุ่นทะเลสาบสงขลา
 - 2.2 มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป
 - 2.3 มีความรู้เกี่ยวกับหนังตะลุงเป็นอย่างดี
 - 2.4 สามารถแสดงหนังตะลุงหรือเปียนบทหนังตะลุงได้
 - 2.5 มีผลงานปรากรถเป็นที่รู้จักแพร่หลาย โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สนใจหนังตะลุง
3. สำรวจและรวมรวมข้อมูล ประวัติผู้แต่งวรรณกรรมหนังตะลุง แทนอุ่นทะเลสาบสงขลา จากเอกสาร จากการสัมภาษณ์เจ้าตัว และจากการสัมภาษณ์บุคคลใกล้ชิด
4. สำรวจและรวบรวมข้อมูลวรรณกรรมหนังตะลุงเด่นอุ่นทะเลสาบสงขลา ทั้งที่เป็นเอกสารและแบบบันทึกเสียงจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้
 - 4.1 ชุมชนหนังตะลุงจังหวัดสงขลา วัดน้ำกรรชา ตีมน้ำกรรชา ตีมน้ำกรรชา จังหวัดสงขลา
 - 4.2 สถานบันทึกมายาคติศึกษา ตำบลอ่าวทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
 - 4.3 ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง โรงเรียนศศรีพัทลุง อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง
 - 4.4 ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสงขลา สถานบันราษฎร์สงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
 - 4.5 บ้านหนองเงิน อรุณุต บ้านเลขที่ 116 หมู่ที่ 3 ตำบลสะทิงหม้อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
 - 4.6 บ้านนายกิว ทิพย์วารี บ้านเลขที่ 69/1 หมู่ที่ 8 ตำบลเกาะใหญ่ กิ่งอำเภอกระแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา

4.7 บ้านหนองช่วง อินทร์สระ บ้านเลขที่ 31 หมู่ที่ 4 ตำบลคลองน้ำ อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา

4.8 บ้านนาดอวิล กำเหนิดพอก บ้านเลขที่ 144 หมู่ที่ 2 ตำบลคละวง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

4.9 บ้านหนองครินทร์ ชาทอง บ้านเลขที่ 33/12 หมู่ที่ 5 ตำบลลับป้านพู อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

4.10 บ้านหนองญูธรรม เทอดเกียรติชาติ บ้านเลขที่ 112 หมู่ที่ 6 ตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.11 บ้านหนองปกรัณ ไชยรัตน์ บ้านเลขที่ 59 หมู่ที่ 4 ตำบลคลองหลา กิ่งอำเภอคลองหลยโถง จังหวัดสงขลา

4.12 บ้านหนองประทิน บัวทอง บ้านเลขที่ 121 หมู่ที่ 1 ตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.13 บ้านนาจะปลอก มนตรี บ้านเลขที่ 50 ถนนศรีสุภา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

4.14 บ้านนาจะพ่าง บุญราษฎร์ บ้านเลขที่ 34 หมู่ที่ 1 ตำบลโขนดศรีวัน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

4.15 บ้านนาเยาว ชูสกุล บ้านเลขที่ 31/1 หมู่ที่ 4 ตำบลแม่ทอม กิ่งอำเภอบางกล้ำ จังหวัดสงขลา

4.16 บ้านหนองสุภาพ ชุมยิวงศ์ บ้านเลขที่ 39 ถนนกระเกน อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

5. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างวาระกรรมหนังตะลุง โดยใช้เกณฑ์ซึ่งเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้

5.1 เป็นวาระกรรมที่ปรากฏเป็นเอกสาร

5.2 เป็นวาระกรรมที่ปรากฏเป็นแบบบันทึกเสียง

5.3 เป็นวาระกรรมที่มีเนื้อเรื่องสมบูรณ์

5.4 เป็นวาระกรรมที่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ที่สนใจหนังตะลุง

6. ออกแบบบันทึกข้อมูล

7. นำข้อมูลจากแบบบันทึกเสียงและจากเอกสารทั้งหมดมาจัดระบบและวิเคราะห์ตามข้อbenefit ที่ได้กำหนดไว้

8. เสนอรายงานผลการศึกษา โดยการพร้อมนาวิเคราะห์

9. สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน

ในระยะเวลา 20 ปีนี้ (พ.ศ. 2529-พ.ศ. 2539) มีนักวิชาการทางภาษาและวัฒนธรรมหลายท่าน ได้สนใจศึกษาหันครวัฒนธรรมเกี่ยวกับ ปัญญา ภูมิปัญญา และภูมิปัญญาชาวบ้านดังนี้

พระเทพเวท (ประยุทธ์ ปัญโต) อธิบายความหมายของปัญญาไว้ด้วยแห่ง ดังนี้
ปัญญา แปลว่า ความรู้บัน្ត ความรู้ทั่ว คือ รู้ทั่วถึงความจริง รู้ตรงตามความเป็นจริง รู้เหตุผล รู้ด้วยชัวร์ รู้กรุณา รู้ควรไม่ควร รู้คุณรู้โทษ รู้ประโยชน์ นิใช่ประโยชน์ รู้เท่าทัน สังคม รู้องค์ประกอบ รู้เหตุปัจจัย รู้ที่ไปรู้ที่มา รู้ความสัมพันธ์ ระหว่างสิ่งทั้งหลาย รู้ความเป็นจริง รู้ด่องแท้ เข้าใจถ่องแท้ รู้เข้าใจสภาพ รู้คิด รู้พิจารณา รู้วินิจฉัย รู้จักจัดการหรือดำเนินการอย่างไร¹

ปัญญา คือ “รู้เข้าใจ รู้คิด รู้วินิจฉัย รู้ที่จะแก้ปัญหา รู้ที่จะสร้างสรรค์จัดทำดำเนินการให้สำเร็จ”²

ปัญญา คือ “ความรู้ เข้าใจ และใช้ความรู้เป็น”³

พัทยา สายหุ สรุปสาระ “ภูมิปัญญา” “ชาวบ้าน” และ “ชนชั้น” ไว้ดังนี้

ภูมิปัญญา คือ “ความรู้ความคิดที่ได้สั่งสมไว้”⁴

ชาวบ้าน คือ “คนธรรมชาติหรือสามัญชน”⁵

¹ พระเทพเวท (ประยุทธ์ ปัญโต). พฤกษกรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ . 2529 . หน้า 22-23.

² พระเทพเวท (ประยุทธ์ ปัญโต). เพื่ออนาคตของศึกษาไทย . 2531 . หน้า 62.

³ แหล่งเดิม.

⁴ พัทยา สายหุ . “การพัฒนาวัฒนธรรมบนพื้นฐานภูมิปัญญาชาวบ้านและศักยภาพของชนชั้น” ใน เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเนื่องในการจัดงานมหากรรมวัฒนธรรมพื้นบ้านไทย'88 . 2533 . หน้า 330.

⁵ แหล่งเดิม.

ชุมชน คือ “กลุ่มชนที่อยู่ร่วมในบริเวณเดียวกัน และมีกิจกรรมปกติของชีวิตเกี่ยวกับผูกพันกัน”¹

เศรษฐ พงศ์พิศ ให้定义 “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” ไว้ว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ รากเหง้าแห่งชีวิตที่ประกอบด้วยองค์ความรู้ ความเชื่อ ใจ เกี่ยวกับชีวิตที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดมา”²

ประเวศ ฉะสี³ ให้定义ความหมาย ลักษณะเด่นของภูมิปัญญาชาวบ้านและความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญา กับชุมชนว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ ความรู้ดั้งเดิมของสังคมไทย เป็นความรู้ที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ยาวนาน มีลักษณะที่ประสบการณ์และเชื่อมโยงกัน ภูมิปัญญาชาวบ้านจะสัมพันธ์แบบสนิทกับชุมชน ชุมชนที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่มานานย่อมมีภูมิปัญญาของชุมชนหรือภูมิปัญญาของคนเองทั้งสิ้น

สามารถ จันทร์สุรย์⁴ ได้ศึกษาศักยภาพทางเอกสารและศึกษาดูงานสนับสนุนกับประชาชุมชนและได้อธิบายความหมาย ลักษณะความสำคัญ ของภูมิปัญญาชาวบ้านและแนวทาง การศึกษาและเผยแพร่ภูมิปัญญาชาวบ้านว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง พื้นเพรากฐานของความรู้ของชาวบ้าน หรือความรอนรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และมีประสบการณ์สืบท่อต่อกันมาทั้งทางตรง คือ ประสบการณ์ด้วยตนเอง หรือทางอ้อม คือ เรียนรู้จากผู้ใหญ่หรือความรู้สะสมที่สืบท่อต่อกันมาหรือทุกสิ่งทุกอย่าง ที่ชาวบ้านคิดได้เอง ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญาเป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ทั้งกรุงทั้งสีก ที่ชาวบ้านสามารถคิดเองทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น ได้อย่างเหมาะสม ภูมิปัญญาชาวบ้าน มีลักษณะประสบการณ์และสืบท่อจากอคติสู่ปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้าน จึงเป็นภูมิปัญญาที่สำคัญที่ช่วยเชื่อม

¹ พิพya สายyu . “การพัฒนาวัฒนธรรมบนพื้นฐานภูมิปัญญาชาวบ้านและศักยภาพของชุมชน” ใน เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเนื่องในการจัดงานมหากรรมวัฒนธรรมที่น้ำบ้านไทย’88 . 2533 . หน้า 330.

² เศรี พงศ์พิศ . “สภาพปัญหาและทางเลือกของชุมชนไทย” ใน การสัมมนาทางวิชาการเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการดำเนินงานค้านวัฒนธรรมและการพัฒนาชนบท . 2534 . หน้า 20.

³ ประเวศ ฉะสี . “การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยเพื่อการพัฒนา” ใน เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเนื่องในการจัดงานมหากรรมวัฒนธรรมที่น้ำบ้านของไทย’88 . 2523 . หน้า 31.-54.

⁴ สามารถ จันทร์สุรย์ . “ภูมิปัญญาชาวบ้านคืออะไรอย่างไร” ใน เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเนื่องในการจัดงานมหากรรมวัฒนธรรมที่น้ำบ้านไทย’88 . 2533 . หน้า 55-67.

ประสานอคิดกับบ้านๆ ทำให้เกิดความมั่นคงและเจริญขึ้น แนวทางการศึกษาและเผยแพร่ ภูมิปัญญาชาวบ้านควรมีการดำเนินการ ๖ ประการ คือ ทำความเข้าใจ เก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาค้นคว้าวิจัย ส่งเสริมเผยแพร่ สนับสนุนคืนภูมิปัญญาให้แก่ชาวบ้าน และประสานแผน เพื่อสร้างเครือข่ายการดำเนินงาน

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์^๑ อธิบายความหมายลักษณะ และคุณค่าของภูมิปัญญาชาวบ้าน ไว้ว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ วิธีการจัดการ วิธีการชีวิต และการเริ่มต้นต่อของนักประชาร্ঘญ ในท้องถิ่นหรือในชนชน ภูมิปัญญาชาวบ้านส่วนสั่งสมองของมนุษย์ ซึ่งมาจากความเชื่อประเพณี การ์ด้วยภูมิปัญญาทัศนคติ เป็นรากฐาน ภูมิปัญญาชาวบ้านย่อหนึ่งนี้ เพื่อการปรับเปลี่ยนสภาพ ทรัพยากรและองค์ความรู้ ที่มีอยู่เดิมให้เพิ่มพูนคุณค่าขึ้นอย่างสอดคล้อง ประสาน และเหมาะสมกับ บริบทต่าง ๆ ของสังคมหรือชนชนของคน ทั้งค้านระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากร บุคคลและทรัพยากรวัฒนธรรม รวมทั้งปัจจัยและข้อจำกัดทั้งมวลที่เผชิญอยู่ ภูมิปัญญา ชาวบ้านย่อหนึ่งให้ผลสัมฤทธิ์ที่เกือบประ โยชน์ต่อกลุ่มนักมากกว่าปัจจุบัน สามารถขยายผลสืบ ต่ออย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง คนส่วนใหญ่ของกลุ่มนักสามารถรับเอาภูมิปัญญาอันนี้ ๆ เข้าสู่วิถี ดำเนินชีวิต ได้อย่างมีระบบและมีพลัง ภูมิปัญญาชาวบ้านจึงไม่ใช่ภูมิปัญญาที่สูงเหนือวิถี ที่ชาวบ้านจะเอ้าประ โยชน์ได้ ภูมิปัญญาชาวบ้านที่ทรงคุณค่ายิ่งและสืบทอดต่อ กันยาวนานจะ ค่อย ๆ ซึมซาบเข้าสู่นิสัยการคิด และการกระทำการเป็นสามัญลักษณะเป็นขนบนิยมหรือ จริยวัตรปกติของคนรุ่นหลัง ๆ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ^๒ ได้จัดสัมมนาเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน ๔ ครั้ง โดยใช้ชื่อเรื่องแตกต่างกันไปดังนี้

ครั้งที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๓๑) จัดที่จังหวัดสงขลา ใช้ชื่อเรื่องว่า “แนวทางการส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านไทย”

ครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๓๒) จัดที่จังหวัดอุบลราชธานี ใช้ชื่อเรื่องว่า “วัฒนธรรมพื้นบ้าน : กรณีศึกษา”

ครั้งที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๓๓) จัดที่จังหวัดนครราชสีมา ใช้ชื่อเรื่องว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน”

^๑ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. ภูมิปัญญาชาวบ้านภาคใต้. ๒๕๓๘. หน้า ๑-๑๕.

^๒ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง ในการจัดงานมหกรรมวัฒนธรรมพื้นบ้านไทย'๘๙. ๒๕๓๓. หน้า คำนำ.

ครั้งที่ 4 (พ.ศ. 2534) จัดที่กรุงเทพมหานครใช้ชื่อเรื่องว่า “กฎหมายอาชญากรรมกับการดำเนินงานวัฒนธรรมและการพัฒนาชนบท”

2. เอกสารที่เกี่ยวกับการศึกษาวรรณกรรมหนังตะตุ้ง

มีหน่วยงานหลายแห่ง ผู้สนใจและนักวิชาการหลายคน ได้ร่วมรวมศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมหนังตะตุ้ง ดังนี้

สำนักงานศึกษาธิการเขต 3¹ ได้ทำคู่มือการสอนวิชาเชิง วิชาหนังตะตุ้ง 1 กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของหนังตะตุ้ง องค์ประกอบของหนังตะตุ้ง คุณสมบัติของนายหนังตะตุ้ง หลักการแสดงหนังตะตุ้ง และยกตัวอย่างบทขั้น บทพาอ์ บทเจรจา อ่านละ 1 บท

สำนักงานศึกษาธิการเขต 3² ได้ทำคู่มือการสอนวิชาเชิง วิชาหนังตะตุ้ง 2 กล่าวถึงความเป็นมา และความสำคัญของตัวละคร และให้ตัวอย่างบทพาอ์ 36 บท บทปรายหน้าบททุกมี บทพระอิศวร์ และ บทสมห่อง ไว้อ่านละ 1 บท

ฤทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์³ ได้ศึกษาหนังตะตุ้งค้านประวัติ องค์ประกอบ นานนิยมของการแสดง คุณสมบัติของนายหนัง องค์ประกอบอื่น ๆ และได้ยกตัวอย่างบทหนังตะตุ้งไว้ หลากหลาย เช่น บทปรายหน้าบท บทพาอ์อิษ บทพาอ์พระอิศวร์ บทยักษ์ บทเทวตา บทชุม ใจน บทหมาป่า เป็นต้น

เฉลียว เรืองเดช⁴ ได้ร่วมรวมบทหนังตะตุ้งในอดีต เช่น บทปรายหน้าบท บทเกี้ยว ขอ บทตั้งเมือง บทสอน บทเทวा บทพญาครุฑ์ บทยักษ์ บทชุมนาง บทสมห่อง บทลา บทชุม ใจ บทสนทนา ได้ด้วย จากการสัมภาษณ์ นายหนังตะตุ้งจำนวน 10 คน และได้วิเคราะห์ว่า บทหนังตะตุ้งดังกล่าวให้ประโยชน์หลากหลายประการทั้งด้านภาษา วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง

¹ สำนักงานศึกษาธิการเขต 3. คู่มือการสอนวิชาเชิงวิชาหนังตะตุ้ง 1. 2521. หน้า 1-61.

² สำนักงานศึกษาธิการเขต 3. คู่มือการสอนวิชาเชิงวิชาหนังตะตุ้ง 2. 2522. หน้า 1-55.

³ ฤทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. หนังตะตุ้ง. 2522. หน้า 1-139.

⁴ เฉลียว เรืองเดช. บทหนังตะตุ้งที่ค้นในอดีต. 2524. หน้า 1-139.

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสงขลาวิทยาลัยครุศาสตร์¹ ได้พิมพ์รายงานการสัมมนาหนังตะตุ้ง 14 จังหวัดภาคใต้ ครั้งที่ 1 ประกอบด้วยเอกสารประกอบการสัมมนา คำบรรยาย และคำอภิปรายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหนังตะตุ้ง และได้วรบรวมบทหนังตะตุ้งไว้จำนวน 40 บท เป็นบทเก็บไว้ 18 บท บทสอน 7 บทเท่า 1 บท บทตั้งเมือง 3 บท บทประชันหน้าบท 5 บท บทชนโภน 1 บท บทชนป่า 1 บท บทสมห้อง 1 บท บทยกษัตริย์ 2 บท บทพญาครุฑ 1 บท

ชวน เพชรแก้ว² ได้ศึกษา วรรณกรรมหนังตะตุ้งสมัยเก่า วรรณกรรมหนังตะตุ้งสมัยใหม่ความเปลี่ยนแปลงบางประการของวรรณกรรมหนังตะตุ้ง ลักษณะของบทอักษรรย์ การใช้สัญลักษณ์ในบทอักษรรย์ บทอักษรรย์ในแห่งศูนย์เรียน สถาพสังคมที่ปรากฏ และได้ยกตัวอย่างวรรณกรรมหนังตะตุ้งสมัยเก่าไว้ 1 เรื่อง บทประชันหน้าบท 6 บท บทเก็บไว้ 2 บท บทตั้งเมือง 9 บท บทอักษรรย์ 20 บท

เกย์น นานาแก้ว³ ได้ศึกษาวรรณกรรมหนังตะตุ้งของพ่อ娘 บุญราษฎร์ ด้านรูปแบบ และกลวิธีใช้คำประพันธ์ องค์ประกอบด้านนื้อหา และวัฒนธรรมการใช้ภาษา พนวณวิธีการใช้รูปแบบคำประพันธ์ ชนิด กือ กลอนกลับทกบเด็นต์อยหอย กลอนกลับสะบัดสะบึง กลอนหก กลอนสี่ กลอนสามห้า กลอนลดให้มั่ง กลอนแปด รูปแบบคำประพันธ์แต่ละชนิด มีลักษณะที่เหมาะสมกับนื้อหา องค์ประกอบด้านนื้อหาเมื่อกษัตริย์ที่เหมาะสมทั้งด้านแนวคิด โครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา จาก ด้านวัฒนธรรมการใช้ภาษา มีการใช้คำที่น่าสนใจ การใช้คำในโอกาสต่าง ๆ การใช้สำเนานั้นนำเสนอ

เกย์น นานาแก้ว⁴ ได้ศึกษากลวิธีสร้างบทspoken หนังตะตุ้งจากเอกสารวรรณกรรมหนังตะตุ้ง 12 เล่ม และบทหนังตะตุ้ง 28 เรื่อง พนักวิธีสร้างบทลาก 25 วิธี กือ หักมุม ใช้ภาษาพิเศษ ใช้คำควบ ใช้คำ 2 แม่ 2 บุน พึงไม่ได้ศึกษาจังหวะเดียบ ถูกใจไว้อวด ดีความประสมการณ์พิเศษ ล้อเตียนบุคคลและสังคมพุคสตอคเตือนภัย ฉลาดแก่น โง่ เปรียบเทียบ

¹ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสงขลาวิทยาลัยครุศาสตร์ . รายงานการสัมมนาหนังตะตุ้ง 14 จังหวัดภาคใต้ครั้งที่ 1 . 2528 . หน้า 1-217.

² ชวน เพชรแก้ว . วรรณกรรมหนังตะตุ้ง . 2529 . หน้า 1-165.

³ เกย์น นานาแก้ว . วิเคราะห์วรรณกรรมหนังตะตุ้งของพ่อ娘 บุญราษฎร์ . 2532 . หน้า 157-538.

⁴ เกย์น นานาแก้ว . กลวิธีสร้างบทspoken หนังตะตุ้ง : ศึกษาภาษาวรรณกรรม . 2534 . หน้า 1-241.

ขั้นทับ สือคนไทยมุสลิมที่ทำผิดชอบบัญญัติทางศาสนาอิสลาม สัญชาติไร้สัญญา ให้ผู้อ่านคิดถึง สิ่งที่ปกปิดที่คนสนิใจอยู่แล้ว แก้ตัวไปเบนเนื้อยุ่น ๆ หนึ่งแบบประชาราษฎร์ กินปูนร้อน ห้อง พลางแแกน ไม่ สือคนตะกละเห็นแก้กิน สือคนเงินที่พูดภาษาไทยไม่ชัด เล่นคำเล่นภาษา ให้ ตรรกวิทยา หนามบ่หนาม เกลือจิมเกลือ เต่าเรื่องเกินจริงเกินเชื่อ ใช้รือประสมประสาณ

ทรงพันธุ์ พินนิมิตร¹ ได้วิเคราะห์วรรณกรรมหนังตะลุงของหนังกัน ทองหล่อ ในศ้านองค์ปะกาบนของวรรณกรรม กล่าวว่า “ถ่ายทอดวรรณกรรมและสภาพสังคมและวัฒนธรรม ที่ปรากฏ ผลการศึกษาวิเคราะห์สรุปได้ว่า วรรณกรรมหนังตะลุงจะมีโครงเรื่องแบบจักร ๆ วงศ์ ๆ เมื่อเรื่องกล่าวถึงการออกไปเรียนวิชาและผลงานภัยของเจ้าชาย และตอนหลังได้กลับไป ครองเมืองหรือออกบวช ตัวละครมีหลากหลายและมีทั้งฝ่ายธรรมและอธรรม บทสนทนาที่ ใช้จะบ่งบอกฐานะและนิสัยของตัวละคร หากส่วนใหญ่เป็นจากจินตนาการที่สร้างแบบเหนือจริงและอุดมคติ แนวคิดส่วนใหญ่เป็นแนวคิดในพระพุทธศาสนา โดยเน้นแนวคิดเรื่องกรรม และธรรมะชนะอธรรม ด้านกล่าวถ่ายทอดวรรณกรรม มีการดำเนินเรื่องหลากหลายแบบปะปนกัน กลอนใช้กลอนสุภาษีเป็นพื้น มีการกำหนดค่าห่วงท่านองและลิลากลอน ได้หมายความลงคง นิ การใช้ภาษาทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง มีการใช้คำสำนวน ปักกิ่วที่สร้างมุขตลอดที่หมายสอน หลาวยิช สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปราบภูมิทั้งคดี ความเชื่อ ค่านิยม สภาพความเป็นอยู่ ชนบทประเพณี การเมืองและการปกครอง

บุญธรรม เทอดเกียรติชาติ² ได้ศึกษาสารตัดจากบทคลอกและกล่าวว่าสร้างบทคลอก ของนายหนังตะลุง 10 คณะ จำนวน 10 เรื่อง พนับว่าสารตัดที่ปราบภูมิ ได้แก่ สารตัดที่เกี่ยว กับปัจจกชน สารตัดที่เกี่ยวกับครอบครัว และสารตัดที่เกี่ยวกับสังคม ส่วนกล่าวว่าสร้างบท คลอก ได้แก่ การผูกเรื่องที่ไว้เหตุผล กลับเป็นตรงข้าม ผูกเรื่องให้สปตนและอื่น ๆ การใช้ ศิลปะทางภาษา การล้อเลียนเสียดสีประชาประชาน และการใช้ภูมิหลังและบุคลิกของตัว ตະคร

¹ ทรงพันธุ์ พินนิมิตร. ชีวิตและผลงานวรรณกรรมหนังตะลุงของหนังกัน ทองหล่อ . 2534 . หน้า 1-449.

² บุญธรรม เทอดเกียรติชาติ . ตอบหน้าตะลุง : วิเคราะห์บทเรื่องหนังตะลุงที่ผ่านรอบคัดเลือก ในการประกวดภาษาไทยฟื้นฟูภาษาไทยที่ศูนย์แห่งประเทศไทยฯ 10 หาดใหญ่ พ.ศ. 2530 . 2535 . หน้า 1-57.

เกณฯ ขนาดแก้ว¹ ได้ศึกษา หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรม หนังตะลุงจากเอกสารวิชาการหนังตะลุง 10 เล่ม และบทหนังตะลุง 49 เรื่อง พบหลักธรรมในพระพุทธศาสนา 18 ประการ คือ พระรัตนตรัย ไตรสิกขา นิพพาน ขันติไสรัจฉะ หิริ-โยติปปะ กรรม อัปนาทะ สังฆะ ความกตัญญูกตเวที เปญชติ อกุศลภูมิ โถกธรรม สังคหติ ฯ ระหว่างธรรม พรหมวิหาร ไตรลักษณ์ ปฏิจงสุปี琶 อเรียสัง

สมภาค พจนปริชา² ได้ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมหนังตะลุงของหนังประทีน บัวทอง ในด้านองค์ประกอบของวรรณกรรม กล่าวว่าถ่ายทอดความหมายการและสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในการย่อรวม ผ่านว่าการย่อรวมหนังตะลุงจะมีโครงเรื่องแบบจกรๆ วงศ์ๆ เนื้อเรื่องจะกล่าวถึงการไปเรียนวิชาและพำนุญอุปราชของตัวเอก ตอนหลังได้กลับไปครองเมือง หรือออกบุญ ตัวละครมีหลากหลายและมีทั้งนุ่มร้าย อมนุ่มร้าย และมีทั้งฝ่ายธรรมะและอธรรม บทสนทนาก็จะเน้นทางสมกับสภาพของตัวละคร หากส่วนใหญ่จะเป็นปากในเมืองและชนบท ด้านแนวทางจะเน้นกัญแจ่งกรรมและธรรมะชนิดธรรม ด้านกล่าวถ่ายทอดความหมายการ กรรมเป็นการดำเนินเรื่องخلافแบบสมกัน กลอนใช้กลอนสุภาพเป็นส่วนมาก มีการกำหนดท่าทางของแต่ละลักษณะตัวละครที่ให้เราสามารถนึกถึงร้อยแก้วและร้อยกร้อ มีการใช้คำสำเนวน้ำที่เหมาะสม มีกล่าวถึงร่างบุษคลกแบบหลาภูมิ สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏ มีทั้งค่านิยม สภาพชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี ความเชื่อ การเมืองและการปกครอง

เกณฯ ขนาดแก้ว³ ได้วิเคราะห์หนังหน้ากากหนังตะลุงจากการสัมภาษณ์ ถอดintonation ที่แสดงน้ำเสียงและเอกสารฉบับลายมือเขียน ได้บทประยဏ์หน้ากหหนังตะลุง จำนวน 55 บท และได้เคราะห์ความสำคัญและคุณค่าของบทประยဏ์หน้ากหหนัง 5 ประการ คือ เป็นบทที่เป็นตัวแทนและตัววัฒนธรรม เป็นบทที่สืบทอดและผสมผสาน เป็นบทที่บันทึกความเป็นมาของหนังตะลุงและสังคม เป็นบทที่บันทึกความเชื่อของนายหนังและสังคม และเป็นบทหนังตะลุงที่ให้เรื่องและตีความ

¹ เกณฯ ขนาดแก้ว, หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังตะลุง, 2536, หน้า 1-135.

² สมภาค พจนปริชา, ชีวิตและผลงานการสอนหนังตะลุงของหนังประทีน บัวทอง, 2537, หน้า 1-254.

³ เกณฯ ขนาดแก้ว, บทประยဏ์หน้ากากหนังตะลุง, 2538, หน้า 1-183.

เกณฯ หมายเหตุ¹ ได้ศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านภาคใต้ ที่ปราการในบทกีด้วยของนั้ง
ตะลุง โดยจำแนกภูมิปัญญาเป็น 3 ด้าน คือ ด้านภาษา ด้านการสอนและด้านอื่น ๆ พบว่าด้าน
ภาษาปราการภูมิปัญญาทั้งด้านการใช้คำ คือ การเล่นคำเล่นสัมผัส การเล่นคำพวน การเลือก
สรรคำ การใช้สำเนวน คือ การใช้อุปมา การใช้อุปถกษ์ การใช้อดิพจน์ ด้านการสอนมีทั้ง
กล่าวเชิงสอน คือ การสอนโดยตรง การสอนโดยอ้างของก่อ การสอนโดยนำแค่ไว้สัยหรือธรรมชาติ
โดยกານอ้าง และสื่อที่สอน คือ ปรัชญาเชิงวิถี วัฒนธรรมชาติและความเชื่อในหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญา
ด้านการสร้างภารณฑ์ขัน ซึ่งใช้กล่าวใช้คำ 2 นุน และภูมิปัญญาด้านการเรื่องความเชื่อ
ทั้งการเรื่องความในสิ่งหนึ่งของชาติและความเชื่อในหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญา
ด้านการสร้างภารณฑ์ขัน ซึ่งใช้กล่าวใช้คำ 2 นุน และภูมิปัญญาด้านการเรื่องความเชื่อ
ทั้งการเรื่องความในสิ่งหนึ่งของชาติและความเชื่อในหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญา
ด้านการสร้างภารณฑ์ขัน ซึ่งใช้กล่าวใช้คำ 2 นุน และภูมิปัญญาด้านการเรื่องความเชื่อ
ทั้งการเรื่องความในสิ่งหนึ่งของชาติและความเชื่อในหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ภูมิปัญญา
ด้านการสร้างภารณฑ์ขัน ซึ่งใช้กล่าวใช้คำ 2 นุน และภูมิปัญญาด้านการเรื่องความเชื่อ

isot สามภาษาใหม่² ได้ศึกษาธรรมะของนั้งตะลุงของนั้งดัน ธรรมโน้มย์ จำนวน
26 เรื่อง ในด้านเนื้อหา รูปแบบและศิลปะการประพันธ์และภาษาสะท้อนทางสังคม และวัฒน-
ธรรม ผลการศึกษาสรุปได้ว่าวรรณกรรมนั้งตะลุงของนั้งดัน ธรรมโน้มย์ มีองค์ประกอบ
ด้านเนื้อหา เช่นเดียวกับภาษาพม่า คือมีโครงเรื่องหลักและโครงเรื่องรอง มีแนวคิดที่ส่วนใหญ่
ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา มีตัวละครที่หลากหลายตัวละครที่เด่น คือ ตัวตลก มือจก
และบรรยายภาษาที่หลากหลายและเหมาะสม มีบกสนหนาที่บ่งบอกถึงภูมิสังคมของตัวละคร
และที่ช่วยให้เรื่องดำเนินไป ซึ่งมีทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง ด้านรูปแบบและศิลปะการ
ประพันธ์ ส่วนใหญ่จะใช้กಥอนแปด นอกจานี้ยังมีกಥอนพิเศษอื่น เช่น กಥอนสามห้า กಥอน
กลอนท และกಥอนพิเศษประกลอนบ้าง มีการใช้คำที่ก่อให้เกิดกลั้งการทางเสียงและความหมาย
และมีการใช้ไหวารถลายประเภทที่เด่น คือ อุปมา และอดิพจน์ ด้านภาษาสะท้อนทางสังคม
และวัฒนธรรม วัฒนธรรมที่ปราการ ได้แก่ ความเชื่อในหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ความ
เชื่อในอำนาจหนึ่งธรรมชาติ ค่านิยมด้านต่าง ๆ การเมืองการปกครอง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแบบ
ราชอาณาจักรไทย อาชีพประเพณี และการละเล่นพื้นบ้าน

¹ เกณฯ หมายเหตุ ภูมิปัญญาชาวบ้านภาคใต้ที่ปราการในบทกีด้วย . 2538 . หน้า 1-120.

² isot สามภาษาใหม่ . ชีวิตและผลงานวรรณภูมิตะลุงของนั้งดัน ธรรมโน้มย์ . 2538 .
หน้า 1-260.

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า สังคมไทยเริ่มสนใจและเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้าน มีการรวบรวมศันค្តลศึกษาไว้แล้ว เรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในภาคใต้มีการศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านจากการอบรมหนังตะตุบปราสาท แต่ก็ยังเป็นการศึกษาจากวรรณกรรมเฉพาะราย ยังไม่ปรากฏว่ามีการศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านจากการอบรมหนังตะตุบ เพื่อเป็นการพัฒนา

